

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Høringsuttalelse - forslag om endringer i studiekvalitetsforskriften

NTNU viser til departementets brev den 03.11.15 med forslag om endringer i studiekvalitetsforskriften.

Høringsutkastet har vært på intern høring til våre fakulteter, Studenttinget og Doktorgradsstudentenes interesseorganisasjon.

Generelle merknader

Generelt mener vi det er positivt at det legges opp til økte krav for å etablere master- og doktorgradsprogram og at kravene for å bli vitenskapelig høyskole og universitet skjerpes. Vi er også enig i at institusjonene skal ha fokus på systematisk kvalitetsarbeid i hele utdanningsløpet, men er usikker på hva den nye tilsynsmodellen vil bety for institusjonene.

Når det gjelder fokuset på institusjonenes samlede kvalitetsarbeid vil vi påpeke at det foreløpig framstår som utydelig hva dette vil innebære i praksis, spesielt hvordan ulike tilsyns- og evalueringsformer skal virke sammen. NOKUTs tilsynsarbeid kan som resultat bli omfattende og uforutsigbart med påfølgende behov for økte ressurser til dette arbeidet ved institusjonene. Manglende godkjenning av kvalitetsarbeidet kan få store konsekvenser, og det er viktig å sikre forutberegnelighet for institusjonene.

Det er heller ingen definisjon eller omforent forståelse av begrepet «kvalitet» i universitets- og høyskolesektoren. Det er et klart behov for å trekke opp klarere rammer for hva som skal være området for NOKUTs tilsynsvirksomhet. Dette bør ikke overlates til NOKUT selv. Hva som omfattes av «kvalitetsarbeid» vil ha betydning for hvilke rutiner institusjonen må ha bl.a. for å sikre dokumentasjon og oppfølging samt hvilke ressurser som skal settes av til dette.

Postadresse 7491 Trondheim	Org.nr. 974 767 880 E-post: postmottak@adm.ntnu.no http://www.ntnu.no/administrasjon	Besøksadresse Hovedbygget Høgskoleringen 1 Gløshaugen	Telefon + 47 73 59 80 11 Telefaks + 47 73 59 80 90	Saksbehandler Anne Marie Snekvik Tlf: + 47 73 59 52 94
--------------------------------------	--	---	---	---

All korrespondanse som inngår i saksbehandling skal adresseres til saksbehandleren ved NTNU og ikke direkte til enkeltpersoner. Ved henvendelse vennligst oppgi referanse.

Det er ellers en utfordring for institusjonene, særlig i forbindelse med tilsyn av studier, at begrepene innenfor utdanningsområdet defineres på ulike måter. Studieprogram, studieretninger, fag og emner defineres på ulike måter ved institusjonene, og det oppstår uklarheter med hensyn til hva KD og NOKUTs krav refererer til, f.eks kravene til fagmiljøet.

Vi har følgende merknader til de ulike bestemmelsene:

§ 1-7 (2) Oppnevning av sakkyndige

Departementet foreslår at NOKUT i enkelte tilfeller kan gjennomføre tilsyn uten bruk av sakkyndige ved vurderinger av om klare, utvetydige krav i lov og forskrift er oppfylt. Vi ser at dette er fornuftig, men sakkyndige komitéer bør opprettes så snart det skal gjøres faglige vurderinger. Det bør også presiseres at NOKUT skal oppnevne sakkyndige som har kompetanse innenfor fagområdene til de studieprogrammene som skal evalueres.

§ 2-1 Krav til systematisk kvalitetsarbeid

Det bør klargjøres nærmere hva en dreining fra kvalitetssikringssystem til kvalitetsarbeid vil innebære. Hvordan skal endringen konkret komme til syne i NOKUTs tilsyn med kvalitetsarbeidet? Jf. også våre generelle merknader innledningsvis.

Vi støtter at institusjonene pålegges å gjennomføre periodiske evalueringer av sine studietilbud og at evalueringsrapportene skal være offentlige. Det er også positivt at det stilles krav om ekstern deltakelse fra arbeidslivet.

Forskriften henviser til europeiske standarder og retningslinjer for kvalitetssikring av høyere utdanning (ESG), men det er uklart hvilken status dette dokumentet skal ha.

Dersom alle forhold som får konsekvenser for institusjonenes arbeid med kvalitet i utdanning skal nedfelles i NOKUTs studietilsynsforskrift, er det svært uheldig at formuleringen om at kriteriene skal utformes *i samråd med sektoren* er tatt ut. Etter gjeldende forskrift § 2-1 (3) skal NOKUT, *i samråd med sektoren*, fastsette de kriterier som kvalitetssikringssystemet skal evalueres i forhold til. Det samme bør også gjelde i forhold til den nye tilsynsmodellen for NOKUT, dvs hvilke kriterier kvalitetsarbeidet skal evalueres etter.

§ 2-2 Periodisk tilsyn med institusjonens kvalitetsarbeid

I § 2-2 (1) står at NOKUT skal gi råd til institusjonen om videreutvikling av kvaliteten. Dette referer til kvaliteten i utdanningen i setningen forut og ikke til kvaliteten på kvalitetsarbeidet. Vi foreslår at «videreutvikling av kvaliteten» endres til «videreutvikling av kvalitetsarbeidet». Når det står «videreutvikling av kvaliteten på utdanningen» vil dette reise spørsmål om bestemmelsen går for langt i forhold til institusjonenes faglige autonomi. Det er institusjonen som er ansvarlig for kvaliteten i utdanningen, mens NOKUTs rolle er å føre tilsyn med institusjonen i form av kontrollarbeid og bistand til arbeid med utvikling av kvaliteten.

Vi støtter forslaget om å utvide fristen til institusjonene fra seks måneder til ett år for å rette opp forholdene når det foreligger vesentlige mangler ved kvalitetssikringssystemet. Seks måneder er svært kort tid. Vi mener forankringen og kvaliteten på forbedringsarbeidet vil bli bedre med en frist på ett år.

Vi støtter at tiden mellom de periodiske tilsynene kan utvides fra seks til åtte år, men vi mener det ikke er hensiktsmessig hvis NOKUT i denne to-årsperioden skal føre en annen type tilsyn i stedet.

§ 3-2 Krav til akkreditering av mastergradsstudier

Vi støtter i utgangspunktet at mastergradsstudier skal være definert, avgrenset og ha tilstrekkelig bredde, men kravet til bredde kan i en viss grad stå i motsetning til forventningen om en tydeligere profil på studiene.

En vurdering av masterprogrammene må gjøres i tett dialog mot de gjeldende institusjoner og fagmiljø. Det kan være lokale styrker, særpreg og behov som bør telle med ved vurderingen av det enkelte program. Det er viktig at kravene til faglig bredde, kompetanse og forskningsresultater ikke går på bekostning av utvikling av gode studietilbud, men også bidrar til å ivareta lokal / regional etterspørsel og tilpasninger.

Vi støtter at det stilles økte krav til fagmiljø som skal tilby master- og doktorgradsprogram, men foreslår at det fremgår nærmere hva som menes med «fagmiljø». Dette er kommentert i NOKUTs studietilsynsforskrift som *de personene som gir regelmessig og direkte bidrag til utvikling, organisering og gjennomføring av studiet*. Det kan med fordel tas inn en nærmere definisjon i KDs forskrift. Særlig blir dette viktig i forhold til alternativ 2 der det knyttes kvantitative krav til størrelse, kvalitet og kompetanse til fagmiljøet. Man kan se for seg at institusjonen forstår «fagmiljø» på en annen måte enn NOKUT. Det kan da også bli utfordrende å imøtekomme krav om endringer innen to år ved et eventuelt tilsyn, jf. § 3-9.

Det er positivt at det presiseres at masterutdanninger skal baseres på et stabilt fagmiljø. Vi forutsetter at det her er snakk om stillinger som totalt sett er involvert i fagmiljøet, og ikke kun undervisningsårsverk som er involvert i undervisning/veiledning i masterstudiet. Med 12 årsverk forstår vi et totalt fagmiljø som har et ansvar for *bachelor- og masterstudiet* i et fag, men som ikke nødvendigvis har all sin undervisning knyttet til de aktuelle studieprogrammene.

Det er viktig å ha et mer helhetlig blick på hva et fagmiljø er. Flere fagmiljø er aktiv part i tverrinstitusjonelt samarbeid nasjonalt og internasjonalt hvor institusjonenes samlede fagmiljø danner grunnlag for studier, og slike forhold bør forskriften ha dekning for. Det vil derfor være hensiktsmessig at avtalefestede samarbeidsrelasjoner kan inngå. Dette vil også gjelde innenfor doktorgrad.

Et minstekrav med hensyn til årsverk vil gi utfordringer for studier som bør ha relativt få studenter. Som eksempel kan nevnes NTNUs billedkunststudium (bachelor og master) som undervises med basis i om lag syv akademiske årsverk. Vi ser det som både uhensiktsmessig og lite produktivt å slå sammen våre billedkunstprogram med et eller annet masterprogram for så å gi dette en «generisk» benevnelse. Vi ser heller ikke at vi vil være tjent med å øke opptaket for å begrunne en akademisk stab på 12 årsverk innen området. Kvaliteten på dette studiet er blant annet avhengig av en nær 1:1 relasjon mellom student og veileder. Et mer kvantitativt regelverk som alternativ 2 skisserer må ha rom for nyanseringer slik at det kan fungere som et rammeverk for vurdering også av mindre fag og fagmiljø.

Det vil også være problematisk innenfor enkelte utdanningsområder dersom det stilles krav om at et visst antall personer skal være tilsatt i heltidsstillinger. Ved Det medisinske fakultet ved NTNU (som også har 2-årige masterprogram) vil mange ha hovedstilling ved St. Olavs Hospital eller i primærhelsetjenesten. Kombinerte stillinger sikrer nærhet til praksisfeltet, noe som er essensielt innenfor medisin og helsefag. Dette bidrar til å øke kvaliteten på utdanningene og gjør oss bedre i stand til å ivareta samfunnsoppdraget.

Basert på dette anbefaler NTNU at alternativ 1 legges til grunn hvor fokuset i større grad blir en helhetsvurdering som vil gi større fleksibilitet for institusjonene. Alternativ 2 tar etter vår mening for lite hensyn til andre forhold enn de rent kvantitative, særlig vil dette gjelde mindre fag.

§ 3-3 Krav til akkreditering av doktorgradsstudier

Vi anser de foreslåtte kvantitative kravene i alternativ 2 som rimelige, men mener alternativ 1 er mer hensiktsmessig da det gir større fleksibilitet. Vurderingen av hva som er relevant og faglig riktig kompetanse er vanskelig. Antall år en førsteamanuensis eller professor har vært ansatt ved institusjonen før opprettelsen av doktorgradsprogrammet bør være underordnet dersom faglig- og forskningsmessig kvalitet som helhet vurderes som relevant for doktorgradsstudiet. Kravet om dokumentasjon av den helhetlige vurderingen som skal gjøres i forbindelse med opprettelsen av programmet, vil bidra til at tilsynsmyndighetene kan etterprøve de vurderingene som ble gjort.

Et faglig sterkt forskningsmiljø kjennetegnes ved at det klarer å tiltrekke seg finansiering som gjør det mulig å ha minst 15 ph.d.-studenter innenfor et forskningsområde. Etter gjeldende forskrift er kravet om minst 15 studenter fem år etter oppstart, og at institusjonen over tid kan opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 studenter, knyttet til «doktorgradsstudenter» som er et videre begrep enn «stipendiater». I det nye forslaget er begrepet «stipendiater» brukt, men det er ikke gitt noen nærmere begrunnelse for denne endringen. Begrepsbruken bør gjennomgås.

Vi støtter at minst halvparten av doktorgradskandidatene (av minimumskravet på 15) skal ha hovedarbeidsplass ved institusjonen. Dette bidrar til å styrke fagmiljøet, men vi anbefaler at kravet knyttes til «doktorgradskandidater», ellers kan dette bli for strengt.

§ 3-5 Krav til akkreditering av institusjoner

Når det gjelder kravene til akkreditering av institusjoner, mener vi alternativ 1 i høringsnotatet vil være best egnet for å vurdere institusjonsakkreditering. Ved søknad om institusjonsakkreditering må alle krav i lover og forskrifter være oppfylt. Dersom det stilles kvantitative krav i forskriften, må disse være oppfylt. NOKUT bør ikke kunne fravike de kvantitative kravene etter en skjønnsmessig vurdering. Dette vil sikre forutberegnelighet og likebehandling i sektoren. Det må fremgå klart av selve forskriften. § 3-5 (2) er ikke tydelig på dette.

§ 3-6 Akkreditering som høyskole

Det er vår oppfatning at det ikke er tilstrekkelig å ha ansatte på enkelte fagområder som inngår i studietilbudet. Vi foreslår at formuleringen i dagens § 3-3 bokstav d beholdes der det står på «sentrale fagområder som inngår i studiene». Alternativt kan forslaget forsterkes slik at § 3-3 (2) får følgende formulering «Institusjonen skal ha ansatte i undervisnings- og forskerstillinger på *alle sentrale* fagområder som inngår i studietilbudet». Endringsforslaget fremstår som en svekkelse av kvalitetskravet i gjeldende forskrift.

§ 3-8 Standarder for akkreditering som universitet

Vi støtter at kravene til institusjoner som ønsker å bli universitet skjerpes. KD ber særlig om synspunkter på om kravet til at minst to av doktorgradsprogrammene skal være sentrale for regionale virksomheters verdiskapning bør beholdes. Vi mener det er fornuftig, men ønsker samtidig å presisere at sterke disiplinfaglige miljø innenfor for eksempel matematikk, økonomi og naturfag normalt er en forutsetning for en vellykket satsning mot regionale virksomheter innenfor industrien.

Vi ønsker å påpeke at vi oppfatter forskjellen i §§ 3-6 og 3-8 som noe utydelig. Eksempelvis står det i § 3-6 (1): «Institusjonen skal ha *utdanning, stabil* forskningsvirksomhet eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid av høy kvalitet», mens det i §§ 3-8 (2) står: «Institusjonen skal ha *stabil utdanning, forskning* eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid av høy kvalitet»

§ 8-1 Sluttbestemmelser

Det foreslås at institusjonene skal oppfylle de nye kravene for akkreditering av studier innen utgangen av 2018. Vi mener at den foreslåtte overgangstiden for nye krav til master- og ph.d.-programmer er for kort, særlig fordi det ennå vil ta tid før lov- og forskriftsarbeidet er fullført både hos KD og NOKUT. Det er også behov for en nærmere klargjøring av hvilken dokumentasjon som vil bli krevd ved et eventuelt tilsyn, om de samme dokumentasjonskravene vil gjelde for denne vurderingen som ved opprettelse av nye studietilbud.

Med hilsen

Gunnar Bovim